

NÁRODNÍ KONVENT

Sociální dimenze konkurenceschopnosti ve světle Draghiho zprávy

Shrnutí a doporučení vyplývající z kulatého stolu Národního konventu o EU konaného dne
21. listopadu 2025

Doporučení vypracovali: Klára Votavová a Carlos Gómez del Tronco

Úvod do problematiky

Draghiho zpráva o konkurenceschopnosti EU (2024) byla představena v situaci, která zpochybňuje dosavadní podmínky unijního blahobytu: globální politika se destabilizuje, do světového obchodu se vrací protekcionismus, EU se už nemůže spoléhat na přísun levné ruské energie a závislost na dovozu klíčových surovin ji činí zranitelnou. Evropský sociální model i trh práce navíc čelí demografickým tlakům spojeným se stárnutím populace, zelenou a digitální transformací a nárůstem nerovností ve společnosti.

Zpráva zdůrazňuje, že zvyšování produktivity a inovativnosti evropského hospodářství by nemělo jít na úkor ekonomické soudržnosti mezi různými skupinami obyvatel ani mezi regiony. Aby EU podpořila svoji konkurenceschopnost, ale zároveň i sociální kohezi, měla by se dle Draghiho zprávy soustředit na rozvoj dovedností a vytvoření inkluzivního a flexibilního pracovního trhu. Veřejné služby typu dostupného bydlení, dopravy a péče jsou zase podmínkou pro to, aby Evropané probíhající šoky ustáli a měli dostatek prostoru se na ně adaptovat. V oblasti regionálního rozvoje je potřeba zapojovat všechny kraje do strategických výrobních řetězců s vyšší přidanou hodnotou. Draghiho zpráva rovněž doporučuje konzultovat probíhající proměny evropského hospodářství s občanskou společností a sociálními partnery. Zpráva zdůrazňuje, že pro dosažení jejích cílů budou potřeba dodatečné investice do evropského hospodářství v řádu stovek miliard euro ročně.

Česko vstupuje do této debaty s problémy, které mohou jeho konkurenceschopnost i sociální soudržnost v následujícím desetiletí zásadně ovlivnit. Země se vyznačuje jednou z nejnižších účastí dospělých na dalším vzdělávání v EU, přetrvávajícími regionálními rozdíly ve vzdělanostních výsledcích i očekávaným úbytkem mladé populace. Přetrvává také nízká míra zapojení žen s pečovatelskými povinnostmi, omezená dostupnost flexibilních forem práce a výrazné nerovnosti mezi regiony v přístupu ke vzdělávání, dopravě či sociálním službám. Co se týče sociálního dialogu a občanské participace, v České republice existuje velký prostor pro systematičtější zapojování občanské společnosti a sociálních partnerů do tvorby politik. Tyto nedostatky zvyšují riziko, že se část společnosti nebude schopna přizpůsobit technologickým a hospodářským změnám, což může dále prohlubovat sociální i regionální rozdíly.

Projednávaný víceletý finanční rámec (VFR) 2028-2035 nebude stačit k pokrytí všech aktuálních priorit a potřeb EU. Důraz musí klást jak na tradiční témata, jako je regionální a sociální soudržnost, tak i na nové výzvy typu obrany, konkurenceschopnosti a dekarbonizace. V této situaci si Česká republika musí při vyjednávání VFR stanovit jasné priority. Situace, kdy z unijních financí vykryvá řadu dlouhodobých provozních nákladů i velkou většinu investic do regionálního rozvoje, zřejmě nebude nadále udržitelná.

Diskuse na kulatém stolu se soustředila na to, jaké politiky a také jaký způsob k jejich vytváření má Česká republika zvolit, aby probíhající transformace přispěly nejenom k její konkurenceschopnosti, ale i sociální a regionální soudržnosti.

Rámec kulatého stolu

V pátek 21. listopadu 2025 se uskutečnil kulatý stůl Národního konventu o EU na téma „Sociální dimenze konkurenceschopnosti ve světle Draghiho zprávy“. Kulatý stůl organizoval Úřad vlády, odborným garantem a autorem podkladového dokumentu byl Institut pro evropskou politiku EUROPEUM. Diskuse se zúčastnili zástupci ministerstev, místních samospráv, sociálních partnerů, institucí EU a občanské společnosti a také poslanci Parlamentu ČR.

Kulatý stůl se zabýval následujícími otázkami:

1. Které aspekty politiky zaměstnanosti a sociální politiky by měla ČR na unijní úrovni prosazovat s cílem posílit svoji konkurenceschopnost a sociální soudržnost, v souladu s cíli Draghiho zprávy?

Diskutující se shodli, že Česká republika by měla na unijní úrovni prosazovat agendu, která posiluje rozvoj dovedností a celoživotní učení prostřednictvím stabilních a územně citlivých přístupů. V debatě zaznělo, že roztříštěné či krátkodobé projekty nedokážou pokrýt rostoucí potřeby související s digitální a zelenou transformací, zejména v regionech čelících demografickému poklesu a nižší míře zaměstnanosti. Řada řečníků zdůraznila nutnost zatraktivnit a zpřehlednit další vzdělávání dospělých, lépe jej provázat s potřebami místních ekonomik a více zapojit zaměstnavatele do odborného a středního vzdělávání. Jako užitečný nástroj EU byl zmíněn Pakt pro dovednosti, který může pomoci rozvoji regionálních partnerství. Příležitostí pro Českou republiku by také bylo zřízení sektorových vzdělávacích fondů, do kterých by přispívali zaměstnavatelé, odbory a stát.

Diskutující se rovněž shodli, že vzhledem k nedostatku zaměstnanců nejen v klíčových sektorech by se Česká republika měla na národní i unijní úrovni zasazovat o vyšší zaměstnanost znevýhodněných skupin, mezi které patří například ženy s pečovatelskými povinnostmi, senioři, lidé s postižením či migranti. Za klíčové nástroje pro mobilizaci domácích pracovních rezerv byly označeny dostupná péče o děti a flexibilní formy práce. Někteří diskutující upozornili na potřebu posílit ochranu v oblasti platformové práce a pracovní migrace, aby se snížila rizika zneužívání. Celkově kulatý stůl potvrdil, že dlouhodobé investice do lidí — do vzdělávání, podpory rodin a důstojných pracovních podmínek — musí být základem českých politik i českého příspěvku k unijním debatám o konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti.

2. Jak může ČR a EU bojovat proti dalšímu rozevírání nůžek mezi regiony v kontextu probíhajících ekonomických transformací?

Konkurenceschopnost EU je možné podporovat na různých úrovních a s různými dopady. Zatímco globální konkurenceschopnosti EU může pomoci podpora největších unijních firem, které mají sídla (převážně) ve větších a bohatších státech severo-západního křídla EU, taková strategie může vést k dalšímu oddalování životních úrovní různých regionů i občanů a k další politické a ekonomické deziluzi na periferiích. Pro větší ekonomickou soudržnost regionů je proto potřeba poskytnout dostatečnou flexibilitu u jednotlivých politik, aby bylo možné reagovat na specifika jednotlivých regionů. S regionálními zástupci je zároveň nutné diskutovat o jejich potřebách a důsledně je začleňovat do předběžných hodnocení navrhovaných politik.

V České republice je potřeba se zaměřit na rozvoj inovativního průmyslu i veřejných služeb a dostupného bydlení v krajských městech. V diskusi o regionálním rozvoji byla zdůrazněna také potřeba konkurenceschopných platů ve veřejné správě v regionech, aby byly motivační pro mladé zájemce. Právě vybudování dostatečných kapacit pro regionální veřejnou správu může pomoci absorpci národních i evropských finančních prostředků v krajích. Je to důležité i pro tvorbu i implementaci funkčních politik regionálního rozvoje a pro zabránění odlivu mozků z periferií do větších měst. Zásadní pro úspěšnou regionální konvergenci je také zachovávání kontinuity v unijních nástrojích a politikách (příkladem je Fond spravedlivé transformace), což umožňuje budovat dlouhodobé a expertní týmy na úřadech.

3. Jak zajistit udržitelnost financování evropského sociálního modelu v kontextu probíhajících jednání o víceletém finančním rámci v letech 2028-2035?

Diskuse vycházela z předpokladu, že rozpočet EU není dostatečně velký na to, aby pokryl tradiční (regionální, zemědělská politika) i nové (dekarbonizace, obranyschopnost, konkurenceschopnost) priority EU. Lze navíc očekávat, že se s rozšiřováním EU a dalším bohatnutím ČR peníze vyhrazené přímo pro Českou republiku budou nadále snižovat. V tomto kontextu je potřeba na národní úrovni jasně stanovit priority pro unijní financování. V zemi totiž existuje dlouhodobá tendence z unijních prostředků nestrategicky financovat mnoho různých oblastí, namísto toho, aby si ČR vymezila několik jasných rozvojových priorit (včetně měkkých aktivit). Stinnou stránkou čerpání evropských fondů v České republice je fakt, že evropské fondy se používají i na oblasti, které by země měla platit ze svého národního rozpočtu, jako je to v případě provozních nákladů sociálních služeb ve znevýhodněných regionech. ČR by místo toho mohla fondy využívat na větší finanční investice v regionech, případně na to, aby si různé nové nástroje předem otestovala. Úspěšné nové programy, které vyžadují dlouhodobé financování, by mohla následně financovat z vlastních peněz (jako se stalo například v případě dětských skupin).

V souvislosti s navrhovaným VFR pro roky 2028-2035 zazněla kritika Evropského fondu pro konkurenceschopnost, jehož návrh zatím opomíjí geografickou vyváženost. Pro navýšení úspěšnosti českých žadatelů v příštím VFR bude potřeba zajistit dostatečnou technickou výpomoc úřadům a poradenství pro žadatele. Také by bylo vhodné v národním rozpočtu zavést víceleté rozpočtování, aby se strategické projekty a politiky v regionech daly dlouhodobě plánovat.

4. Jak lépe zapojovat občanskou společnost i sociální partnery do diskusí o budoucnosti evropského hospodářství?

Diskutující se shodli, že účinnější zapojení vyžaduje strukturovanější, předvídatelnou a regionálně inkluzivní spolupráci. V případě sociálního dialogu je dle jejich mínění potřeba definovat jasnější postupy a zavést dřívější konzultace a silnější podporu reprezentativních organizací, včetně odborů. Zástupci vlády uznali kapacitní překážky (omezené kapacity Nestátních neziskových organizací (NNO) a obtížnou dostupnost financování) a představili nové kroky ke zlepšení koordinace s občanskou společností. Mezi ty patří připravovaná metodika pro participaci NNO v rozhodovacích procesech veřejné správy a vznik kompetenčního centra.

V debatě zaznělo, že je důležité zapojovat širší okruh aktérů do přípravy politik. Zároveň však není možné jednat se všemi sociálními partnery najednou a je proto potřeba mít jasně určené reprezentanty jednotlivých skupin, se kterými může státní správa vést konzultace. Sociální a hospodářští partneři během debaty plédovali za posílení celostátních mechanismů participace, aby se v tvorbě českých pozic k evropské hospodářské politice a agendě konkurenceschopnosti odrážela pestrost regionálních a společenských perspektiv. Jako možné inspirace byly zmíněny některé evropské postupy, například občanské panely nebo územní partnerství.

Podkladové dokumenty a průběh Národního konventu

Podkladový materiál pro diskusi připravili Klára Votavová a Carlos Gómez del Tronco z Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM. Stanoviska připravili a přednesli zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) a Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS).

Nejprve přivítal účastníky ředitel Odboru koordinace evropských politik Úřadu vlády **Ondřej Matoušek**, který představil, jak se k tématům konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti staví Draghiho zpráva. Poukázal například na klesající produktivitu EU, nedostatek pracovních sil ve strategických oblastech a stárnutí populace. Připomněl, že se diskuse odehrává v kontextu vyjednávání o víceletém finančním rámci 2028-2035.

Carlos Gómez del Tronco (EUROPEUM) ve svém vystoupení zasadil Draghiho zprávu do širšího kontextu. Upozornil, že vznikla bez širších konzultací, zejména s aktéry z jižní a východní Evropy, a že sociální dimenze v ní není zcela rozpracovaná. Pro Česko tedy představuje spíše orientační rámec než závaznou strategii. Dále představil hlavní závěry podkladového dokumentu v oblasti dovedností a zaměstnanosti. Poukázal na nízkou účast dospělých na dalším vzdělávání, slabé zastoupení vysokoškolsky vzdělaných pracovníků a strukturální problémy v odborném školství, které komplikují adaptaci na digitální a zelenou transformaci. Zdůraznil také regionální nerovnosti a nedostatek učitelů, zejména v STEM oborech. V části věnované trhu práce upozornil na nízkou zaměstnanost žen s malými dětmi a dlouhodobé bariéry v péči a práci, které přispívají k jednomu z nejvyšších genderových rozdílů v odměňování v EU. Připomněl rovněž, že úspěch transformací závisí na zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti, přičemž nízká odborová organizovanost a omezené pokrytí kolektivním vyjednáváním oslabují hlas zaměstnanců v období zásadních strukturálních změn.

Klára Votavová (EUROPEUM) se ve své prezentaci soustředila na témata regionálního rozvoje a s tím související otázku financování regionální a sociální soudržnosti EU. Poukázala na to, že inovativní průmysl a služby, jejichž rozvoj má EU dle Draghiho zprávy podporovat, mají tendenci se koncentrovat v již bohatých metropolitních oblastech. Česká republika přitom již dnes trpí velkými nerovnostmi mezi regiony, které se mohou dále prohlubovat. Zmínila mimo jiné nízkou přidanou hodnotu českého průmyslu, nedostatek odborníků s vysokoškolským vzděláním v regionech, nízké investice na vědu a výzkum nebo rozdrobenost a nízké kapacity českých samospráv. Českou republiku trápí také nedostupné bydlení, což je téma, kterému se ve zvýšené intenzitě věnuje i aktuální Evropská komise. K tématu financování poukázala na velkou

závislost českých veřejných investic na unijních фондах. Ta je neudržitelná v situaci, kdy se národní obálky pro ČR mají v nadcházejících unijních rozpočtech snižovat.

Stanovisko MPSV představila vrchní ředitelka **Martina Štěpánová**. Zdůraznila vzájemnou podmíněnost mezi konkurenceschopností a sociální soudržností. Hospodářský růst závisí na investicích do lidí, ty ale zase závisejí na růstu. Evropská populace rychle stárne, což vytvoří další tlak na sociální služby a penzijní systémy. V ČR nadále panuje nízká nezaměstnanost, zároveň ale klíčové sektory čelí nedostatku pracovních sil. Je proto nutné začleňovat na pracovní trh všechny skupiny, včetně rodičů malých dětí, starších zaměstnanců nebo lidí s postižením. Upozornila na naléhavou potřebu silnějšího sociálního dialogu a rozšíření kapacit celoživotního vzdělávání.

Miroslav Daněk za MMR zdůraznil nedostatečný důraz na územní nerovnosti v Draghiho zprávě. Zpráva dle jeho mínění příliš nepočítá s posilováním konkurenceschopnosti východního křídla EU. Dodal, že ekonomická konvergence v rámci EU funguje zejména v časech růstu nežli v aktuálních krizových časech, některá menší území navíc dlouhodobě upadají či stagnují. Ve znevýhodněných regionech je navíc nízká absorpční kapacita fondů EU. Poukázal také na velkou závislost financí pro regionální rozvoj na фондах, a tedy i prioritách EU.

Česko dle Daňka trpí velkou koncentrací všech aktivit do Prahy. Mělo by se proto soustředit na rozvoj dalších krajských center a používat přitom integrované nástroje, které budou zaměřeny jak na rozvoj místního průmyslu s vyšší přidanou hodnotou, tak i na veřejné služby typu bydlení, dopravy a energetiky. K EU i ČR by se také měly více zaměřit na rozvoj veřejné správy. Omezené unijní finance je potřeba investovat efektivně a do investic zapojovat i soukromý sektor.

Lucie Studničná za ČMKOS zdůraznila mimo jiné přetrvávající mzdové rozdíly mezi státy EU. Poukázala na to, že vyšší konkurenceschopnost EU automaticky neznamená vyšší konkurenceschopnost ČR, natož místních občanů a pracujících. Zanedbávání jejich práv přitom vede k ekonomické i politické nestabilitě. Kritizovala evropské snahy o deregulaci pracovního trhu. Poukázala na přetrvávající a spíše zvětšující se rozdíly v odměňování žen a mužů. EU by podle ní měla vedle zprávy o konkurenceschopnosti vypracovat také zprávu o evropském sociálním modelu. Plédovala za lepší sociální dialog, který může vznikající politiky skutečně spoluvytvářet.

Diskuse po prezentaci podkladových dokumentů

Kromě autorů podkladového dokumentu a stanovisek se do následné diskuse zapojili tito účastníci: Poslanci parlamentu ČR Jan Berki a Irena Ferčíková Konečná, zástupce Svazu měst a obcí ČR Dan Jiránek, výzkumná pracovnice EUROPEUM Rebeka Hengalová a zástupci Oddělení spolupráce s občanskou společností ÚV ČR Pavel Mička a Hana Fungačová.

Navrhovaná doporučení

Doporučení Národního konventu o EU:

1. Česká republika by měla budovat **národní strategie regionálního rozvoje, celoživotního vzdělávání i inkluzivního pracovního trhu**, které počítají s návratností v delším časovém horizontu. U dlouhodobých projektů je důležité nastavit udržitelný poměr mezi národním a uniijním financováním.
2. Pro strukturovanější **zapojení občanské společnosti** do tvorby národních politik je potřeba posilovat její kapacity a důsledně implementovat metodiky pro participaci a spolupráci s nevládními neziskovými organizacemi. V oblasti **sociálního dialogu** by Česká republika měla zvážit, jak lépe nastavit systém, aby motivoval sociální a hospodářské partnery k dialogu.
3. Česká republika by měla v návaznosti a v souladu s evropskými iniciativami **vypracovat dlouhodobou strategii celoživotního vzdělávání**, která by měla podpořit flexibilní formy dalšího vzdělávání dospělých a zvyšování kvalifikací. Klíčové v tomto ohledu bude zapojení zaměstnavatelů, mimo jiné i na regionální úrovni.
4. Česká republika by se měla zasazovat o **geografickou vyváženost** v uniijních politikách a programech, včetně aktuálně projednávaného **víceletého finančního rámce EU 2028+**. Pro úspěšný regionální rozvoj je potřeba rozvíjet kapacity regionální veřejné správy a zasazovat se o kontinuitu existujících nástrojů.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuse.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskusní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách
<https://tvorimevropu.cz/kulatestoly/>